

Достоинството на християнството...

В нашия век на широко разпространено неверие за християнството съдят по християните.

През предишните векове - векове на вяра - за християнството са съдили преди всичко по вечната истина в него, по учението му, по заветите му. Но нашият век е прекалено погълнат от човека и човешкото. Лоши християни скриват самото християнство. Техните дела, насилието, до което стигат, интересуват хората повече отколкото самото християнство. Те се набиват на очи повече от великата истина на християнството. Така мнозина наши съвременници започват да съдят за християнството по християните, и то не по истинските, а по повърхностните, изкривените. Християнството е религия на любовта, но го преценяват по злобата и ненавистта на християните. Християнството е религия на свободата, но съдят за нея по насилията, извършвани от християни в хода на историята.

Най-голямото възражение против християнството са самите християни. Те го компрометират, отвърщават от него хората. Нерядко се посочва, че представителите на други религии - будисти, мюсюлмани, евреи - са по-добри от християните, по-добре изпълняват заповедите на своята религия. Дават се за пример и невярващи, дори атеисти и материалисти, които често са по-добри от християните, в живота са по-големи идеалисти, по-способни са на жертви. А недостойнството на мнозина християни се състои точно в това, че те не изпълняват заветите на християнството, изневеряват им и ги извърщават. За низостта на християните съдят по извисеността на християнството, по несъответствието на техния живот с тази извисеност. Но как осъждат християнството заради недостойнството на християните,

след като същите тези християни са осъждани заради несъответствието на живота им с достоинството на християнството? Това е явно противоречие. Ако последователите на другите религии често са по-добри от християните, по-добре изпълняват заветите на своята религия, то е именно защото тези завети могат да се изпълнят по-лесно за разлика от изключителната висота на християнството. Християнството не е виновно, че хората не изпълняват и не осъществяват неговата правда в живота. Христос не е виновен, че потъпкват заветите Му...

Ние често мерим нравствените достоинства на хората по вярата им или по техния идеал. Ако един човек, материалист по своя мироглед, се окаже добър, предан на идеята си, способен заради нея да се жертва, той вече впечатлява със своята висота и

го дават за пример. Но за християнина е невероятно трудно да стои на висотата на вярата си, на идеала си, защото той трябва да обича своите врагове, да носи кръста си, геройски да се противи на съблазните в света, което не е принуден да прави нито вярващият еврей, нито мюсюлманинът, нито материалистът. Християнството насочва живота по пътя на най-голямото съпротивление, животът на християнина е разпятие на самия себе си...

Често казват, че християнството не се е осъществило в хода на историята. И смятат това за довод против него. Не само християните компрометират християнството, компрометира го неговата история и историята на Църквата. Нека кажем истината - четенето на книги за историята на Църквата може да бъде смущаващо за хората с малка вяра. Тези книги гово-

Вътрешният, духовният живот на Църквата - обръщането на хората към Бога, достигането на светостта - не е толкова явен за очите и за него по-трудно може да се разкаже, той остава като че ли скрит зад външните събития, задушен от тях. Хората забелязват по-лесно лошото, отколкото доброто, по-възприемчиви са към външната страна на живота, отколкото към вътрешната.

Ние познаваме лесно хората откъм външната им страна - с каква търговия се занимават или с каква политика, какво е поведението им в семейния и в обществения живот. Но мислим ли за това, как те се молят на Бога, как тече вътрешният им духовен живот, каква духовна борба водят с греховната си природа, как са обрнати към божествения свят? Често не знаем нищо за това и дори не погодяваме за съществуването на такъв

духовен живот у хората, с които се срещаме, или знаем за това само при близките ни, които обичаме и към които сме особено внимателни. Във външния живот, видим за всички, лесно откриваме действието на греховните страсти. А какви борби на духа, извисявания към Бога, мъчителни усилия да осъществим Христовата правда стоят зад този живот, не знаем и не искаме да знаем. Заповядано ни е да не осъждаме ближния, но ние постоянно го съдим по външните дела, по израза на лицето му, без да вникваме в неговия вътрешен живот... Така нареченият "неуспех на християнството в историята" е неуспех, свързан с човешката свобода, с нейната съпротива спрямо Христовата правда. Свързан е със съпротивата на злата воля. Християнската религия не смята за възможно да насили отвън тази зла воля и да я принуди към

... и Недостойнството на християните

рят за борбата на човешките страсти и интереси в християнския свят, за изкривяването и изопачаването на християнската правда в съзнанието на грешното човечество... Външната страна от историята на църковния живот веднага бие на очи и за нея се разказва лесно...

Как така осъждат християнството заради недостойнството на християните, след като същите тези християни са осъждани заради несъответствието на живота им с достойнството на християнството?



добро. Не иска да прави това, тъй като самата християнска правда предлага свобода и очаква вътрешна духовна победа над злото. Държавата насилствено налага граници на проявата на злата воля и тя е призвана за това, но така не се побеждават вътрешното зло и грехът... Бог не иска да насилва, не цели външното тържество на правдата, а иска вътрешната свобода на човека... Именно Христовата правда не може да бъде осъществена насилствено...

Ето защо е несъстоятелен доводът против християнството, основан върху неговия неуспех в историята. Не можеш да принудиш някого да влезе в Божието царство, това е невъзможно без духовно възраждане, което винаги предполага свобода на духа. Християнството е религия на кръста, то признава смисъла на страданието. Христос ни призовава да вземем кръста си и да го носим, да носим тежобите и бремето на грешния свят. Осъществяването на Божието царство на земята, на земното щастие и земната справедливост без кръста и без страданието за християнското съзнание е голяма лъжа, това е една от съблазните, които Христос отхвърля в пустинята, когато Сатана Му показва царствата на този свят и Му предлага да се поклони. Християнството съвсем не обещава по необходимост да се осъществи и да тържествува на земята. Христос дори се съмнява ще намери ли вяра на земята, когато дойде в края на времената, и предсказва оскъдност на любовта.

В своята история човечеството е извършило тройна изневяра на християнството. Първо го е извращавало и го е осъществявало лошо, после го е отхвърлило и накрая, което е най-голямата низост, е започнало да го проклина за всичко лошо, което самото то е вършило в християнската история... Човек сам изкривява християнството, а после въстава против това изкривяване, сякаш то идва от самото християнство. Нужно е да съпоставяме идеален принцип с идеален принцип, реален факт с реален факт. В Евангелието ще намерите благата вест за идването на Божието царство, призив към любов, кротост,

саможертва, служене на ближния, чистота на сърцето и няма да откриете призив към насилие, злоба, мъст, ненавист, корист... Хората не само възприемат християнската истина ограничено, но и я изопачават. Те извращават учението за Бога, Когото често си представят като източен деспот, самодържавен монарх. Извращават и учението за изкуплението, което виждат като решение на съдебния процес, възбужден против човека от обидения и разсърден Бог, задето е нарушена Неговата воля. И това изопачено, човешки ограничено разбиране на християнските учения води до отхвърляне на християнството. Извращава се и самото понятие за Църква. Тя се разбира външно, отъждествяват я с йерархията, с обредите, с греховете на християните миряни, виждат в нея преди всичко учреждение. По-дълбоко то и вътрешно разбиране за Църква като духовен организъм, като мистично Христово тяло се измества и замъглява.

Човечеството е извършило тройна изневяра на християнството - първо го е извращавало, след това отхвърлило и накрая започнало да го проклина за всичко лошо, което самото то е вършило в християнската история.



Християнството посочва висшата цел в живота, говори за висшия произход на човека и висшето му предназначение... Ако вие не осъществявате правдата и я изопачавате, виновни сте вие, а не правдата... Хората изискват свобода, не искат да ги принуждават към доброто. А за последиците от безмерната свобода, гадена им от Бога, обвиняват самия Бог. Кой е виновен, че човешкият живот е изпълнен със зло? Християнството ли е виновно, Христос ли е виновен? Христос никога не е учил на това, за което критикуват християнството, не го приемат и го отричат. Ако хората следваха истината, на която учи Христос, нямаше да има за какво да се надигат против християните. Някъде у Уелс има диалог между Бога и хората. Хората се оплакват на Бога, че животът е пълен със зло, страдания, войни, насилие и т.н., че става непоносим. Бог отговаря: "Щом това не ви харесва, не го правете..." Ако хората имаха духовното зрение, сигурно щяха да видят, че като извращават християнството, като му изневеряват и го проклинат за всичко лошо, в което им се струва, че е виновно, те разпъват Христос... За истината не може да се съди по хората, още повече по най-лошите от тях. Трябва да погледнем в лицето на Христос и да видим извращащата от Истината светлина. В човешкия рог за истината трябва да се съди по най-добрите, а не по най-лошите. Християнството може да се преценява по апостолите и мъчениците, подвижниците и светиите, а не по огромната маса полухристияни полужичници, които правят всичко, за да изопачат образа на своята религия в света.

Две велики изпитания са били пратени на християните - изпитание с гонения и изпитание чрез тържество. Първото вярващите са издържали и са дали примери на мъченици и герои... Но много по-трудно е да се издържи изпитанието чрез тържество. Когато император Константин се поклоня пред Кръста и християнството става господстваща държавна религия, започва дългият период на изпитание чрез тържество. И него

християните не са издържали така добре, както изпитанието с гонения. Често сами са се превръщали от гонени в гонители, увлечени от царството на този свят, от стремежа към господство над света... И пак Христос е бил разпъван от тези, които са се смятали за Негови слуги на земята и не са разбирали какъв дух имат...

Но християнството вече е встъпило в напълно нова епоха, когато вече не е възможно да се отнасяме повърхностно към своята вяра и да се ограничаваме с обредно благочестие, когато християните трябва да гледат по-сериозно на осъществяването на своята религия в цялата пълнота на живота, трябва да защитават вярата с личността си, с живота си, с предаността си към Христос и заветите Му, с любовта си, която се противопоставя на злобата на света. Може да се каже, че свършва времето, когато християнството се смесва с езичеството и идва времето на по-чистото християнство. То е било много изкривено от факта, че е било господстваща, държавна религия и Църквата се е съблазнявала от мечата на кесаря, който е използвала, за да упражнява насилие върху тези, чиято вяра е различна от господстващата. Ето защо в съзнанието на много хора християнството е престанало да бъде религия на Кръста, с християнството се е свързвал образът на гонителя, а не на гонения. Прекалено много хора са го възприемали като осветление на езическия бит без истинско просветление и преображение.

Християнството е религия на изкуплението и спасението от греха, то възвестява истината, че светът е затънал в злото и човекът е греховен. Според различни други учения е възможно да се постигне свършен живот без действителна, реална победа над злото. Но християнството не смята така, то изисква реална духовна победа над злото, духовно възраждане, то е по-крайно от другите учения и изисква повече. Най-отрицателната страна на християнството е това, че прекалено много неща и много хора са носили външни християнски етикети и знаци, но в действителност са били различни. Няма нищо по-отвратително от лъжата, преструвката и лицемерието. Точно това е предизвикало протест и противопоставяне. Държавата се е наричала християнска и е носела християнски символи и знаци, но реално не е била такава. Същото може да се каже и за християнския бит, за християнската наука и изкуство, за християнското стопанство и право, за цялата християнска култура. Всичко се е наричало християнско, но това название не е отговаряло на истината. В християнския свят се е натрупало много лицемерие и лъжа, много условност и реторика. Протестът против християнството и отхвърлянето му често са били само основателно желание всичко външно да прилича на вътрешното. Ако вътре няма християнство, не трябва да го има и отвън. Християнският свят изживява криза, която разтърсва до самите му първооснови. Външното, престорено, лъжереторическо християнство не



Христос никога не е учил на това, за което критикувам християнството, не го приемат и го отричат.

телност са били различни. Няма нищо по-отвратително от лъжата, преструвката и лицемерието. Точно това е предизвикало протест и противопоставяне. Държавата се е наричала християнска и е носела християнски символи и знаци, но реално не е била такава. Същото може да се каже и за християнския бит, за християнската наука и изкуство, за християнското стопанство и право, за цялата християнска култура. Всичко се е наричало християнско, но това название не е отговаряло на истината. В християнския свят се е натрупало много лицемерие и лъжа, много условност и реторика. Протестът против християнството и отхвърлянето му често са били само основателно желание всичко външно да прилича на вътрешното. Ако вътре няма християнство, не трябва да го има и отвън. Християнският свят изживява криза, която разтърсва до самите му първооснови. Външното, престорено, лъжереторическо християнство не

може да съществува повече. Идва векът на истинския реализъм, когато се разкриват първичните реалности на живота и падат всички външни покривала, когато човешката душа се сблъсква лице в лице с тайните на живота и смъртта. Условностите на външния бит, политическите и държавните проявления, привидният външен морал, отвлечените идеологически теории вече губят предишното си значение. Човешката душа иска да проникне в дълбочината на самия живот, иска да знае най-същественото и най-необходимото, иска да живее чрез истината и правдата.

Човекът се е изморил от лъжи, условности, външни знаци и форми, поменящи истинските реалности на живота. И човешката душа би искала да види Истината на християнството без посредничеството на онази лъжа, която са внесли в нея християните, би искала да се приобщи към самия Христос. Заради християните хората са забравили за Христос, престанали са да Го виждат. Християнското възраждане ще бъде преди всичко обръщане към Христос, към самата Христова Истина, освободена от човешките изкривявания и приспособявания. Съзнанието за непреодолимостта на първородния грях не трябва да отслаби у човека съзнание-то за отговорността му да разпространява Христовото дело в света, нито да парализира енергията му, когато служи на това дело. Реалното съществуване на християнството, на Христовата Правда и Христовите завети понякога изглеждат на хората непосилна, безнадеждна задача. Но самото християнство ни учи, че само с човешки сили то не може да бъде осъществено в живота. Невъзможното за човека е възможно за Бога. Вярващият в Христос знае, че не е сам, че Христос е с него и че е призван да осъществява Христовата Правда в живота заедно с Христос, неговия Спасител.



проф. Николай

Бердяев